

ANDERS JOHNSON

BROBYGGGARE & IFRÅGASÄTTARE

IUI FRÅN STARTEN TILL NAMNBYTET

1939–2006

©Författaren och Institutet för Näringslivsforskning 2007

Formgivning, omslag och typografi: Irons Design, www.irondesign.se

Tryck: Elanders Gotab AB 2007

ISBN: 978-91-7204-733-4

Institutet för Näringslivsforskning

Box 55665, SE-102 15 Stockholm

Tel: +46-(0)8-665 45 00

www.ifn.se

info@ifn.se

Bilder:

Porträtt- och gruppbilder på framsidan:

Siv Gustafsson, Jan Wallander, Ragnar Bentzel,

Ingvar Svennilson samt Gunnar Eliasson

Porträttbilder på baksidan:

Birgitta Swedenborg och Ulf Jakobsson

Sid 4: Fredrik Eriksson.

Sid 12: Ur Ericssons arkiv hos Centrum för Näringslivshistoria.

Sid 20: Ur Martin Olsson HAB:s arkiv hos Centrum för Näringslivshistoria.

Tomas Oneborg/SCANPIX.

Sid 28: Ralph Erskines Arkitektkontor.

Sid 36: Bengt Rydén: SCANPIX.

Sid 52: Sven Erik Sjöberg/PRESSENS BILD.

Sid 70: Sherwin Crasto/REUTERS.

Innehåll

Förord	5
Från IUI till IFN	7
Tillkomsten	13
Starten	21
Rekordåren	39
Den högindustriella epokens slut	53
Omprofileringen	71

STÅENDE FRÅN VÄNSTER:

MARTA BENKESTOCK, JOHAN ALMENBERG, ROGER SVENSSON, YVES ZENOU,
MARIE TILERT, MARTIN OLSSON, JOHAN STENNEK, ELISABETH GUSTAFSSON,
SVEN-OLOF FRIDOLFSSON, KATARIINA HAKKALA, JÖRGEN NILSON, THOMAS
TANGERÅS, DANIEL WALDENSTRÖM, HENRIK JORDAHL, FREDRIK HEYMAN,
PEHR-JOHAN NORBÄCK, HENRIK HORN, ASSAR LINDBECK

SITTANDE FRÄMRE RAD:

ANNA SJÖGREN, LARS OXELHEIM, MAGNUS HENREKSON

SITTANDE BAKRE RAD:

HELENA SVALERYD, JONAS VLACHOS, SOFIA STRÖMBERG

SAKNAS PÅ BILDEN GÖR:

LARS PERSSON, FREDRIK SJÖHOLM, PER SKEDINGER, FREDRIK HESSEBORN

Förord

I april 2006 bytte Industriens Utredningsinstitut (IUI) namn till Institutet för Näringslivsforskning (IFN). Därigenom fick institutet ett namn som bättre beskriver vad det länge har varit, nämligen Sveriges största och under lång tid enda institut för tillämpad forskning i frågor som har relevans för näringslivet.

I samband med namnbytet tog institutets ledning initiativ till den här skriften. Vi ville visa på sambanden mellan gårdagens och dagens institut och synliggöra de värden som institutet tillfört inom såväl forskningen som samhällsdebatten.

IUI startade sin verksamhet i februari 1939. Tillkomsten hade föregåtts av ett par års interna diskussioner inom näringslivets huvudorganisationer – Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) och Sveriges Industriförbund. Det hade funnits olika uppfattningar om vad det tilltänkta institutet skulle syssla med och hur det borde organiseras.

Ännu vid starten var IUI:s roll inte helt klar. Ett par år senare hade dock dess karaktär av ett forskningsinstitut utmejslats. Längre var detta Sveriges enda privatfinansierade forskningsinstitut på det samhällsvetenskapliga området.

IUI har sysslat med de flesta former av tillämpad nationalekonomi. Många studier har också överskridit disciplinränsen och behandlat frågor inom ekonomisk historia och geografi, företagsekonomi, finansrätt, sociologi och ingenjörsvetenskap. Trots namnet kom IUI tidigt att även forska om andra delar av ekonomin än industrisektorn.

Institutets styrelse har utsetts av SAF och Industriförbundet (från 2001 av Svenskt Näringsliv). I styrelsen har cheferna för näringslivets huvudorganisationer ingått tillsammans med företagsledare som oftast har haft mycket framträdande positioner i det svenska näringslivet.

SAF och Industriförbundet har också svarat för institutets grundfinansiering. Övrig finansiering har i allt väsentligt kommit från forskningsfonder även om uppdragsforskning för myndigheter också har förekommit.

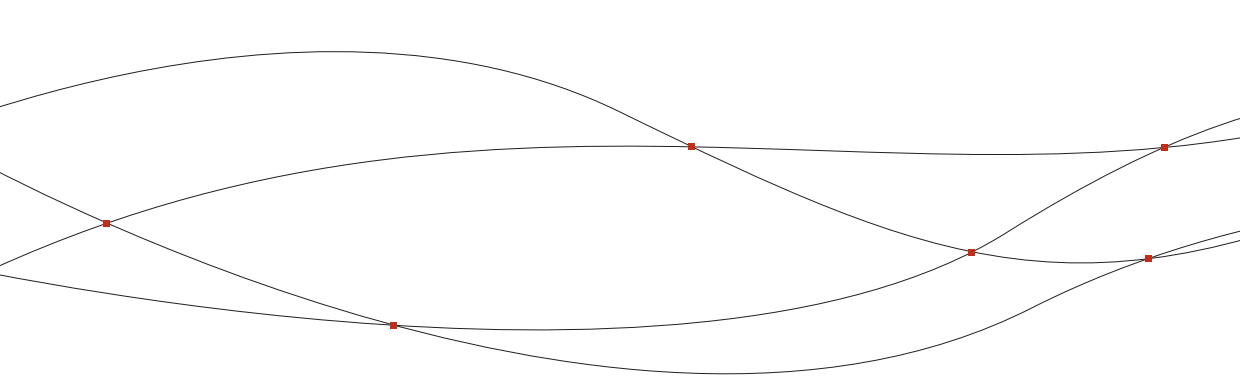
Den som tar del av vår historia finner snart att IUI haft två centrala uppgifter genom åren. För det första att utgöra en brobyggare mellan forskarvärlden och näringslivet. För det andra att främja en ökad pluralism i svensk samhällsforskning, att ifrågasätta etablerade sanningar och ge alternativa bilder av verkligheten. Dessa uppgifter står i fokus även efter institutets omvandling till IFN.

Stockholm i januari 2007

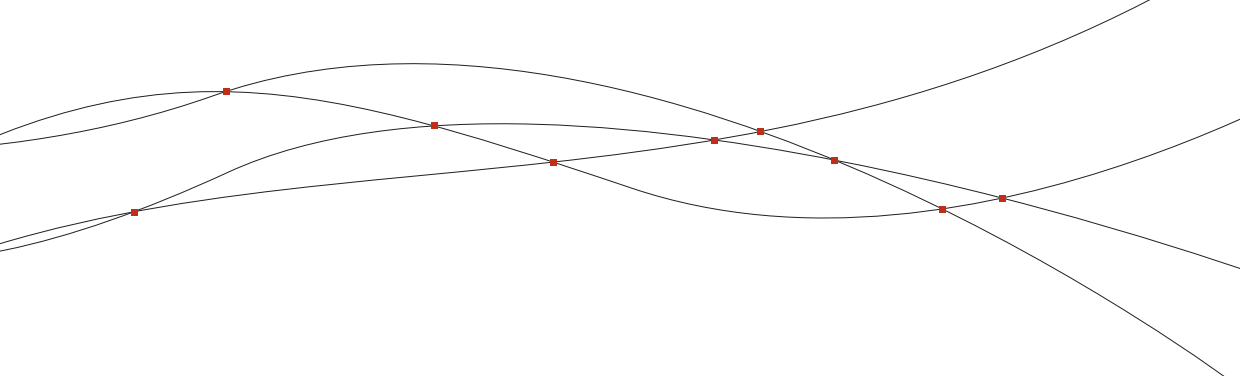
Magnus Henrekson
vd och professor
Institutet för Näringslivsforskning

Från IUI till IFN

- 1936 J Sigfrid Edström lanserar inom Industriförbundet och SAF tanken att starta ett utredningsinstitut.
- 1939 IUI startar med Ivar Anderson som chef och Edström som ordförande.
- 1940 Ragnar Sundén blir IUI:s chef.
- 1941 Första publikationen, *Vår folkförsörjning i avspärrningstider I*, utkommer. Ingvar Svernilson blir chef.
- 1942 IUI anställer de första kvinnliga forskarna, Elisabet Wiberg och Bitti von Vegesack.
- 1943 I en skrift som utgavs i samband med Edströms avgång som styrelseordförande beskriver sig IUI som ett forskningsinstitut. Ernst Wehtje blir styrelseordförande.
- 1944 Rapporten *Industrins sysselsättning under åren närmast efter kriget* var IUI:s första större offentliga uppdrag och en föregångare till kommande uppdrag för de statliga långtidsutredningarna.
- 1946 Folke Kristenssons *Studier i svenska textila industriernas struktur* är IUI:s första doktorsavhandling och den första avhandlingen för ekonomie doktorsgraden i Sverige. Sven Lundberg blir styrelseordförande.
- 1947 Sven Schwartz blir styrelseordförande.

-
- 1948 *Den norrländska skogsnäringens konjunkturkänslighet under mellankrigsperioden* av Erik Ruist och Ingvar Svennilson var den första ekonometriska studien i Sverige och den sista rapporten i Norrlandsutredningen, IUI:s mest omfattande forskningsprojekt.
- 1949 Erik Dahmén blir IUI:s chef.
- 1950 Dahmén lägger fram en av landets mest uppmärksammade doktorsavhandlingar i nationalekonomi: *Svensk industriell företagarverksamhet 1919–1939*. Marcus Wallenberg blir institutets ordförande.
- 1951 Jonas Nordenson blir IUI:s chef.
- 1953 Jan Wallander blir IUI:s chef.
- 1957 Ragnar Bentzel publicerar IUI:s stora konsumtionsstudie: *Den privata konsumtionen i Sverige 1931–65*.
- 1958 Jan Wallander publicerar den uppmärksammade *Studier i bilismens ekonomi*.
- 1961 Ragnar Bentzel blir IUI:s chef.
- 1962 Erik Höök presenterar sin nydanande avhandling *Den offentliga sektorns expansion – En studie av de offentliga civila utgifternas utveckling åren 1913–58*.
- 1963 Bengt Höglunds och Lars Werins *The Production System of the Swedish Economy – An Input-Output Study* var den första IUI-rapporten på engelska.

-
- 1964 Göran Albinsson publicerar den mest sålda IUI-skriften genom tiderna, *Reklamens ekonomiska roll*.
- 1966 Lars Nabseth blir IUI:s chef. Odd Gulbrandsen och Assar Lindbeck publicerar IUI:s mest omstridda rapport, *Jordbrukspolitikens mål och medel*.
- 1973 Lars Wohlin blir IUI:s chef. Han är huvudförfattare till rapporten *Svensk industri 1972–1977* som blir avslutningen på IUI:s långvariga engagemang för den statliga långtidsutredningen.
- 1975 Marcus Wallenberg avgår som styrelseordförande efter 25 år och utses till institutets hedersordförande. Erland Waldenström blir styrelseordförande.
- 1976 Wohlin presenterar *IUI:s långtidsbedömning 1976 – Utvecklingsvägar för svensk ekonomi fram till 1980*, institutets första egna långtidsutredning. Gunnar Eliasson blir IUI:s chef. Siv Gustafsson blir den första kvinnliga IUI-forskaren som lägger fram en doktorsavhandling, *Lönebildning och lönestruktur inom den statliga sektorn*.
- 1979 Birgitta Swedenborgs *The Multinational Operations of Swedish Firms* är den första IUI-avhandling som läggs fram vid ett utländskt lärosäte (UCLA).
- 1983 Begreppet skatteklar introduceras i Jan Söderstens och Thomas Lindbergs rapport *Skatt på bolagskapital – Sverige i jämförelse med Storbritannien, USA och Västtyskland*.
- 1985 Curt Nicolin blir styrelseordförande.

-
- 1993 IUI:s sista långtidsutredning publiceras: *Den långa vägen – Den ekonomiska politikens begränsningar och möjligheter att föra Sverige ur 1990-talets kris*. Håkan Mogren blir styrelseordförande.
- 1994 Ulf Jakobsson blir IUI:s chef.
- 1998 Ulf Jakobsson är ordförande i SNS:s Konjunkturråd och leder arbetet med rapporten *Företagaren i välfärdssamhället*. I rådet ingår även IUI-forskarna Pontus Braunerhjelm, Stefan Fölster och Magnus Henrekson.
- 1999 IUI bygger upp en forskningsgrupp ledd av Lars Persson och Johan Stennek som studerar drivkrafterna för och välfärdskonsekvenserna av fusioner, särskilt gränsöverskridande fusioner.
- 2000 IUI arrangerar sin första årliga s.k. Vaxholmskonferens där ledande forskare från hela världen presenterar forskning av stor relevans för näringslivets utveckling.
- 2003 Björn Hägglund blir styrelseordförande.
- 2005 Magnus Henrekson blir IUI:s chef.
- 2006 IUI byter namn till Institutet för Näringslivsforskning (IFN). Institutets första Nyhetsbrev publiceras med senaste nytt från forskningsfronten. Tre nya forskningsprogram startas: Globaliseringen och företagen, Tjänstesektorns ekonomi och Entreprenörskapets ekonomi.

Tillkomsten

Den högindustriella epokens födelse

1930-talet var en tid av uppbrott i hela det svenska samhället. Vi lämnade det gamla jordbrukssamhället bakom oss och steg in i den högindustriella epoken. 1930-talet var den period då:

- Både industrin och tjänstesektorn passerade jordbruket i fråga om antalet sysselsatta.
- Antalet boende i tätorter blev högre än antalet boende på landsbygden.
- Sverige förändrades från ett utvandrarsland till ett invandrarsland.
- Järnvägsnätet nådde sin maximala utbredning och de första reguljära flygförbindelserna startades.

1930-talet var också en period då viktiga delar i det svenska samhällsbygget stabiliserades:

Näringslivet hade under 1920-talet genomgått en mycket dramatisk och dynamisk period. Decenniets inledning präglades av en djup ekonomisk kris där många företag och ägargrupper slogs ut. Men under slutet av 1920-talet upplevde näringslivet en storhetstid och många industriföretag hade stora internationella framgångar. Nyföretagandet var högt. Kreugerkraschen 1932 blev slutpunkten för den perioden. De strukturer vad gäller dominerande branscher, företag och ägargrupper som skapades efter krisen i början av 1930-talet, kom att bli bestående till 1976.

Politiken gick på motsvarande sätt från turbulens till stabilitet. Perioden 1920–32 var minoritetsparlamentarismens tid då Sverige bytte statsminister tolv gånger. År 1932 inleddes en epok av socialdemokratiskt ledda regeringar som varade till 1976.

Arbetsmarknaden fick mer ordnade former. Sverige drabbades fram till 1930-talet av fler arbetsmarknadskonflikter än de flesta andra industriländer. Ett viktigt steg för att skapa fredligare förhållanden på arbetsmarknaden var lagen om kollektivavtal och inrättandet av Arbetsdomstolen 1928. Saltsjöbadsavtalet mellan SAF och LO 1938 kom sedan att bli inledningen till en period präglad av arbetsfred som bröts först omkring 1970. Under 1930-talet kom också genombrottet för tjänstemännens fackliga organisering.

Näringslivets organisationer

Många av de stora organisationer som kom att prägla svenskt 1900-tal grundades kring sekelskiftet 1900. Det gällde även för näringslivets huvudorganisationer. SAF bildades 1902 och Industriförbundet 1910.

SAF:s huvudarena var arbetsmarknaden medan Industriförbundet hade en huvudroll då det gällde att föra industrins talan i politiska sammanhang. Genom Saltsjöbadsavtalet sjönk konfliktnivån på arbetsmarknaden och SAF bemödade sig om att utveckla goda relationer med de fackliga organisationerna. Ett viktigt motiv för SAF och LO att ingå avtalet var också rädslan för att staten annars skulle begränsa organisationernas frihet att själva komma överens om förhållandena på arbetsmarknaden.

Industriförbundet hade, å sin sida, utvecklat nära relationer till den politiska sfären och strävade efter att påverka de politiska processerna utan offentlig konfrontation.

Socialdemokratins makttilträde 1932 förändrade delvis förutsättningarna för näringslivets politiska påverkan. Andrakammarvalet 1936 och den påföljande koalitionen med bondeförbundet kom ytterligare att befästa socialdemokraternas politiska ställning. Inom näringslivet växte oron över att arbetarrörelsen skulle ta ett så starkt grepp över den statliga förvaltnings- och utredningsapparaten att det skulle bli

svårare för industrin att på traditionella vägar påverka det politiska beslutsfattandet.

Därtill kom att det bland yngre forskare inom samhällsvetenskapen ägde rum en radikalisering och en förändring i synen på politiska ingrepp i ekonomi och samhälle. Denna nya syn omfattades inte bara av dem som mer eller mindre öppet anslöt sig till socialdemokratin utan även av en del borgerligt sinnade personer. Ett framträdande exempel var nationalekonomen och riksdagsledamoten Bertil Ohlin (fp) som sågs med misstro i vissa näringslivskretsar. Högerpartiet hade, efter en ordförandesträd 1935, fått Gösta Bagge som ny ledare. Han var nationalekonom med en mer positiv inställning till politiska reformer än vad som var brukligt inom högern.

Det fanns i ledande näringslivskretsar olika uppfattningar om hur dessa utmaningar skulle mötas. Flera ledande industrimän ansåg att SAF och Industriförbundet i det nu uppkomna läget agerade alltför försiktigt. En av dem var J Sigfrid Edström.

J Sigfrid Edström

Sigfrid Edström var elektroingenjör från Chalmers i Göteborg. Efter vidare studier och arbete i USA och Schweiz utsågs han år 1900 till chef för Göteborgs spårvägar. Där ledde han omläggningen från hästspårvagnar till eldrift.

Edström var vd i Asea under 30 år och därefter styrelseordförande i 16 år. Han lyckades utveckla företaget till en internationell storkoncern inom elektroteknik. Edström var

J SIGFRID EDSTRÖM

även en av 1900-talets tyngsta profiler i näringslivets organisationer. Han var under många år ledamot i styrelserna för Industriförbundet och SAF och var ordförande i dessa organisationer 1929–31 respektive 1931–43. I SAF var han bland annat med om att förhandla fram Saltsjöbadsavtalet 1938.

Edström var därtill svensk idrotts förste stora organisatör. I sin ungdom hade han varit en god sprinter (16,4 sekunder på 150 meter 1891). Han var ordförande i organisationskommittén för Stockholmsolympiaden 1912 och senare president i Internationella Olympiska Kommittén.

Direktörsklubben

På initiativ av Sigfrid Edström bildades den så kallade Direktörsklubben 1933. Den bestod av cheferna för Asea, Electrolux, LM Ericsson, Separator och SKF samt från 1941 även AGA. Ursprungligen var syftet att diskutera handelsfrågor och frågor som rörde de utländska dotterbolagen mot bakgrund av den tilltagande protektionismen i världen under 1930-talet.

Klubbens medlemmar var oroade över att de stora exportindustriernas intressen inte tillräckligt kunde tas tillvara av de stora näringslivsorganisationerna som hade en bredare medlemsbas. Inom Direktörsklubben framkom även önskemål om att näringslivet skulle bedriva en mer intensiv opinionsbildning mot regeringens socialistiska ambitioner än vad SAF och Industriförbundet förmådde. Man såg med oro på splittringen och svagheten hos de borgerliga partierna.

Direktörsklubben utvecklades snabbt till en av näringslivets mest inflytelserika påtryckningsgrupper vid sidan om de etablerade organisationerna. Den höll regelbundna sammanträden i anslutning till Industriförbundets styrelsemöten och försökte också påverka utredningsverksamheten inom SAF och Industriförbundet, men här gjorde hemmaindustrin och ledande funktionärer inom organisationerna

motstånd. De slog vakt om organisationernas politiska neutralitet och ville inte äventyra relationerna till regeringen.

Direktörsklubbens publika verksamhet kom att organiseras i FUIF (Föreningen för undersöknings- och upplysningsverksamhet om industriella förhållanden) som bildades 1937. FUIF skulle, enligt sina stadgar, bland annat "främja svensk industri genom att bedriva undersöknings- och upplysningsverksamhet rörande ekonomiska, sociala och politiska förhållanden av betydelse för den industriella produktionen". Det var i denna miljö som tankarna på ett näringslivsanknutet utredningsinstitut föddes.

Edström får en idé

Upprinnelsen till den process som slutligen utmynnade i bildandet av IUI, var den motion som Edström väckte till Industriförbundet den 18 december 1936. Han ville öka näringslivets aktiviteter både vad gäller utredningsverksamhet och opinionsbildning. Han skriver bland annat att:

det hittills på industriellt håll saknats ett fast grepp om det industriella produktionslivets samhälleliga och socialpolitiska sidor; en på egna utredningar och erfarenheter grundad åsiktsbildning om hur utvecklingen bör dirigeras; samt en positiv vilja att på egen hand planera och genomföra de reformer, som betingas av tidens krav, och som förr eller senare bliva en nödvändighet.

Vidare sägs i motionen:

Industrien måste själv skapa sig ett positivt handlingsprogram på viktigare aktuella punkter, baserat på djupgående utredningar av teknisk, organisatorisk och ekonomisk innebörd. Det måste ses till att de krav och önskemål samt de po-

sitiva uppslag, som sålunda framkomma, smidigt och effektivt göras gällande. Slutligen måste det nedläggas en intensiv omsorg på att genom lämpliga medel åstadkomma en stark och utbredd opinionspåverkan till förmån för de lösningar av förekommande problem, som ur industriens egen synpunkt vore acceptabla.

Edström framförde sitt förslag även inom SAF. Det fanns dock både inom Industriförbundet och SAF starkt delade meningar om Edströms tankar. Efter mycket diskussion tillsattes i mars 1937 en kommitté för att bereda frågan. Den bestod av Edström, Industriförbundets vd Vilhelm Lundvik och SAF:s vd Gustaf Söderlund.

Tremannakommittén

Vilhelm Lundvik hade innan han blev vd i Industriförbundet 1926 varit handelsråd i Paris och statssekreterare i handelsdepartementet. Han var kvar i Industriförbundet till 1941 med uppehåll 1928–30 som handelsminister i Arvid Lindmans högerregering. Gustaf Söderlund var SAF:s vd 1931–39 och dess ordförande 1943–46. Innan dess hade han varit statssekreterare i finansdepartementet och borgarråd för högern i Stockholm.

Lundvik var den i kommittén som var mest avvisande till Edströms idéer. Lundvik var diplomat ut i fingerspetsarna och skydde allt som kunde leda till att Industriförbundet uppfattades som politiskt kontroversiellt. Söderlund intog en ställning som låg mellan Edströms och Lundviks.

Hösten 1937 föreslog kommittén att Industriförbundet och SAF skulle inrätta en gemensam utredningsbyrå. Styrelserna i de bägge organisationerna tillstyrkte förslaget under december. I januari 1938 ledde

Edström ett möte med ett stort antal industrichefer för att diskutera vad som skulle hända med FUIF. Han ville att verksamheten inom FUIF skulle överflyttas till den nya utredningsbyrån. Så blev dock inte fallet.

33	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
34	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
35	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
36	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
37	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
38	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
39	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
40	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
41	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
42	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
43	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
44	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
45	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
46	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
47	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
48	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä
49	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä	Ä

STATENS LIVSMEDELSKOMMISSION
 AUG 1940

INKÖPSKORT
 ÄGGKORT

Ser. F Nr 838704

för *Helstrom*
 efternamn

Suna
 förnamn

Bostadsadress *Kornmöllovägen 21 Sthlm*
 Kupong gäller för den varumängd och under den tid, som meddelas
 i radio och i pressen. Lös kupong gäller ej. Kortet får ej överlåtas.
 Missbruk medför straffpåföljd.

Ä	Ä	Ä	Ä
32	31	30	29
Ä	Ä	Ä	Ä
30			

KILDA BA
 BS

Starten

Ivar Anderson

Den 1 februari 1939 påbörjade IUI sin verksamhet. Personalen bestod av chefen Ivar Anderson och assistenten Ragnar Sundén. En tredje person som hade rekryterats redan innan starten var Axel Iveroth. Styrelsen var utsedd av Industriförbundet och SAF med J Sigfrid Edström som ordförande.

Anderson var tidningsman och framträdande högerpolitiker. Han hade varit Gösta Bagges motkandidat vid partiledarstriden 1935 och var chefredaktör i *Östergötlands Dagblad*. Som högerns skatteexpert i riksdagen var han väl bevandrad i samhällsekonomiska frågor. Men hans akademiska bakgrund fanns inom ett annat område, nämligen en doktorsgrad i historia på en avhandling om inrikespolitiken under Karl XIV Johans tid.

Anderson hade förhoppningen att inom kort kunna tillträda som *Svenska Dagbladets* chefredaktör. I avvaktan på detta åtog han sig uppdraget att dra igång IUI. I ett arbetsprogram för institutet sammanfattade han dess uppgifter i följande punkter:

- Dels att genom utredningar på längre sikt göra industrien bättre rustad att möta de problem och uppgifter, som utvecklingen på de politiska, ekonomiska och sociala områdena komma att framkalla.
- Dels att biträda vid behandlingen av aktuella industripolitiska uppgifter.
- Dels slutligen att bedriva upplysningsverksamhet för att främja de syften, som motiverat institutets inrättande.

Institutet skulle ägna sig åt sakligt och opartiskt utredningsarbete, inte åt propaganda. Däremot sägs inget i dokumenten kring IUI:s tillkomst om att utredningsarbetet skulle ha en vetenskaplig karaktär.

Under den första tiden kom den andra punkten, alltså att biträda vid behandlingen av aktuella industripolitiska uppgifter, att uppta mycket av institutets arbete. Det gällde bland annat riksdagsbehandlingen av olika skattefrågor.

En annan fråga som medförde ett intensivt arbete under de första månaderna 1939 gällde de inviter till samarbete mellan stat och näringsliv som handelsminister Per Edvin Sköld och finansminister Ernst Wigforss hade kommit med hösten 1938. IUI engagerades i att lämna underlag till hur näringslivet skulle ställa sig till ett sådant samarbete och kom sedan, genom Anderson, att bli något av näringslivets samordningscentral inför de samtal som fördes med regeringen.

Genom krigsutbrottet i september 1939 kom dock dessa samtal att avbrytas. I stället hamnade beredskapsfrågorna i förgrunden. IUI svarade på remisser om nya lagförslag och medverkade i utredningar för att fastställa det aktuella försörjningsläget inom olika områden och bedöma de kommande behoven. Inget statligt organ hade kompetens eller resurser för detta eftersom Konjunkturinstitutet under kriget lades i malpåse.

Två utredningar som initierades under Andersons tid var Småindustriutredningen och Norrlandsutredningen.

Den 1 juli 1940 lämnade Ivar Anderson institutet för att bli chefredaktör i *Svenska Dagbladet*. Han efterträddes som IUI:s chef av Ragnar Sundén.

Norrlandsutredningen

På våren 1939 tog Ivar Anderson initiativet till det som skulle bli IUI:s mest omfattande projekt någonsin, nämligen Norrlandsutredningen. Bakgrunden var att skogsindustrin, som dominerade näringslivet i Norrland, stod inför en besvärande råvarubrist och stigande råvarukostnader. För att klara lönsamheten var den tvungen att genomföra rationaliseringar, vilket var bekymmersamt från sociala synpunkter i en region där arbetslöshet och fattigdom var mer utbredd än på andra håll i landet.

Anderson ansåg att näringslivet borde ha ett intresse av att ordentligt analysera detta problem. Härtill fanns dels sociala hänsynstaganden, dels politiskt strategiska skäl – det gällde att förekomma eventuella planer på ytterligare politiska regleringar av skogsindustrin.

Projektet kom att bli betydligt mer omfattande än vad man ursprungligen hade tänkt sig, bland annat därför att kriget och statliga utredningar under resans gång förändrade förutsättningarna för studien.

Den första rapporten i utredningsarbetet var *Industrien och Norrlands folkförsörjning* (1941). Den sista rapporten, *Den norrländska skogsnäringens konjunktürkänslighet under mellankrigsperioden*, skrevs av Erik Ruist och Ingvar Svennilson och publicerades 1948. Detta var den första ekonometriska studien i Sverige.

Ragnar Sundén och Axel Iveroth

Ragnar Sundén var den av de tre anställda vid IUI:s start som hade störst erfarenhet av ekonomiska analyser. Han var jur kand och hade arbetat tre år vid finansdepartementet. Sundén var chef för institutet under ett drygt år 1940–41. Under den tiden var det beredskapsfrågorna som dominerade arbetet.

Publiceringsverksamheten kom nu igång. Första publikationen, *Vår folkförsörjning i avspärrningstider I*, utkom våren 1941 och var en bok-utgåva av ett antal radioföredrag som hade arrangerats av IUI och Radiotjänst 1940. Däremot initierades inga nya utredningar under Sundéns tid.

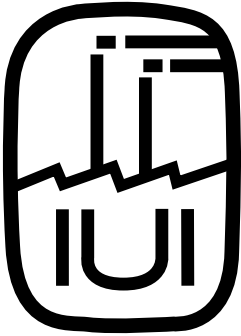
Sundén lämnade IUI i september 1941 för att bli statssekreterare i ecklesiastikdepartementet under Gösta Bagge. Senare blev Ragnar Sundén bland annat vd för Jernkontoret.

Axel Iveroth var bara 25 år och hade just avlagt examen på Handelshögskolan i Stockholm när han anställdes på IUI. Han blev institutets sekreterare 1941. Iveroth var en dynamisk och iderik person som betydde mycket för institutets tidiga utveckling. Inte minst hans intresse för och kontakter med medierna var viktig. Han hade bland annat varit programledare på Radiotjänst.

Iveroth fick ett särskilt ansvar för den småindustriutredning som påbörjades av IUI 1939 och han kom året därpå att bli sekreterare i en statlig utredning om hantverk och småindustri. Genom Småindustriutredningen fick Iveroth ett brett personligt kontaktnät i Företagar-sverige och han lade grunden till traditionen inom IUI att genomföra utredningsarbetet i nära kontakt med berörda företag. Som ett resultat av sina studier publicerade Iveroth 1943 en mer lättillgänglig skrift, *Småindustri och hantverk i Sverige*, som blev en av IUI:s mest spridda rapporter.

Axel Iveroth lämnade institutet 1944 för att bli industriattaché i Washington. Han blev sedan Industriförbundets mest mångåriga vd (1957–77) och kom i denna egenskap att vara ledamot av IUI:s styrelse.

IUI:S VÄLKÄNDA EMBLEM
INTRODUCERADES 1942.

Ingvar Svennilson

Ingvar Svennilson var ett av de ledande yngre namnen i Stockholmskolan, alltså den grupp av nationalekonomer som under mellankrigstiden utvecklade inflations- och sysselsättningsteorin samt analyserade stabiliseringspolitikens förutsättningar.

Svennilson hade disputerat 1938 på en avhandling om ekonomisk planering. Samma år blev han docent vid Stockholms högskola. Hösten 1938 anställdes Svennilson på Konjunkturinstitutet för att arbeta med långsikts- och strukturfrågor och han skrev bland annat underlag till den statliga Befolkningskommissionen. År 1940 började han arbeta för Industrikommissionen där han gjorde ekonomiska analyser av industrins läge under beredskapen. Både uppdragen

INGVAR SVENNILSON

för Befolkningskommissionen och Industrikommissionen hade nära koppling till frågor som IUI arbetade med.

Den 1 september 1941 blev Ingvar Svennilson chef för IUI. Under hans tid, som varade till 1949, omvandlades IUI till ett forskningsinstitut med en akademiskt kvalificerad forskarstab. Institutet drev egen grundforskning som underlag för utredningsverksamheten men det var den tillämpade vetenskapen som utgjorde verksamhetens kärna. IUI blev nu landets ledande forskningsinstitut inom tillämpad ekonomi.

Den andra punkten i Andersons arbetsprogram från 1939, alltså att biträda vid behandlingen av aktuella industripolitiska uppgifter, kom successivt att uppta en allt mindre del av IUI:s verksamhet. Den tredje uppgiften, att bedriva upplysningsverksamhet, hade på grund av kriget aldrig kommit igång på allvar. Svennilson såg nu till att institutet befriades från detta ansvar även formellt. Den 1 maj 1942 inrättades Industriens Upplysningstjänst som en särskild enhet men med samma styrelse som IUI.

INGVAR SVENNILSON MED KOLLEGA.

Under sin första tid som chef rensade Svennilson även ut andra verksamheter som han bedömde vara perifera. I en skrift som utgavs i samband med Edströms avgång som styrelseordförande 1943 beskrev sig IUI som ett forskningsinstitut. Från att ha varit en form av politiskt sekretariat för näringslivets huvudorganisationer hade IUI nu blivit ett självständigt vetenskapligt institut.

År 1947 utnämndes Ingvar Svennilson till professor vid Stockholms högskola och 1949 fick han tjänstledigt från IUI för att delta i ett internationellt forskningsprojekt. Han återkom aldrig till institutet utan kom i stället att verka som professor. Åren 1967–71 var han chef för Institutet för internationell ekonomi.

Ingvar var den som skapat IUI och gett institutionen dess ställning och dragit upp riktlinjerna för verksamheten. Var fanns han i det här sammanhanget? Sanningen var den att han fanns inte. Det var oerhört svårt att få tag på honom. Han hade massor med järn i elden och han läste sällan vad man skrev.

Ingvars stora insats var den stimulans som han gav andra genom sin idérikedom men också den vetenskapliga prestige som han skänkte arbetet vid Institutet och den målmedvetenhet med vilken han höll på den grundläggande principen att IUI skulle vara en vetenskaplig forskningsinstitution.

JAN WALLANDER VID IUI:S 50-ÅRSFIRANDE 1990.

WALLANDER ANSTÄLLDES AV INGVAR SVENNILSON VID IUI

OCH BLEV SENARE DESS CHEF.

Industribostadsutredningen

Efter första världskriget var bostadsstandarden i Sverige sämst i Västeuropa näst efter Finland. Bostadsfrågorna kom därför att bli politiskt centrala under mellankrigstiden och en huvudfråga för socialdemokraterna när de kom till makten 1932. Året efter tillsatte regeringen Bostadssociala utredningen. Den levererade sitt slutbetänkande 1945, vilket ledde till det riksdagsbeslut 1947 som lade grunden till efterkrigstidens nya bostadspolitik. I den ålades kommunerna att sörja för en tillfredsställande tillgång på fullvärdiga bostäder.

Redan på sitt första styrelsemöte som chef för IUI i november 1941 presenterade Svennilson ett förslag om att göra en industribostadsutredning. Svennilson hade varit elev till Alf Johansson som nu ledde Bostadssociala utredningen. Båda såg positivt på möjligheten att IUI skulle studera arbetarbostäderna på industriorterna.

Som utredare rekryterades arkitekten Jöran Curman, som hade varit engagerad i Bostadssociala utredningen. År 1944 kunde Curman presentera sin rapport, *Industriens arbetarbostäder*. Den var delvis ett svar från näringslivet på den starka politiseringen av bostadsfrågorna. Man ville gärna demonstrera att näringslivet också hade förmåga att tillhandahålla goda bostäder.

Till Industribostadsutredningen rekryterade Svennilson också IUI:s första kvinnliga forskare, Elisabet Wiberg, anställd under ett halvår 1942, och Bitti von Vegesack, som arbetade vid IUI 1942–46. Hon blev därefter sekreterare och senare vd för Industriens Bostadsförening.

Branschstudierna

Ingvar Svennilson hade en förmåga att rekrytera goda medarbetare. Till de viktigare hörde Folke Kristensson. I november 1941 hade IUI beslutat att göra den första branschstudien, nämligen av textilindustrin.

För detta arbete rekryterades Kristensson. Han hade 1940 börjat arbeta med beredningsplanering på Industrikommissionens utredningsbyrå under Svennilson. Detta arbete gav goda insikter om industriella beroendeförhållanden. Svennilson insåg att det statistiska materialet från kommissionen kunde utnyttjas för att göra branschutredningar.

Folke Kristensson lade upp IUI-studien så att man kunde belysa sambandet mellan produktionen och distributionen. Det senare ledet hade ofta försummats i tidigare nationalekonomiska studier. Kristenssons arbete resulterade i IUI:s första doktorsavhandling, *Studier i svenska textila industriers struktur* (1946). Detta var även den första avhandlingen för ekonomie doktorsgraden i Sverige, framlagd vid Handelshögskolan i Stockholm.

Kristensson arbetade vid IUI 1942–45 och kom, via en befattning som direktörsassistent vid textilföretaget MAB & MYA i Malmö, att sedan bli verksam vid Handelshögskolan som professor och chef för AEF (Axfärsekonomiska forskningsinstitutet; från 1950 FFI, Företagsekonomiska forskningsinstitutet).

Branschutredningar skulle i flera decennier bli något av IUI:s signum. Bland annat gjordes studier av sko-, bryggeri-, verkstads-, kemi-, stål-, skogs- och varvsindustrierna samt av transport- och distributionsnäringarna.

Branschstudierna gav värdefull kunskap om olika förhållanden i näringslivet. Men Ingvar Svennilson hade större förväntningar än så på studierna. Han hyste en vid den tiden vanlig uppfattning, nämligen att många branscher hade en gammaldags och ineffektiv struktur som inte skulle förändras av sig själv. Svennilson hoppades att IUI:s utredningar skulle kunna utgöra underlag för centralt drivna branschrationaliseringar. Men så blev inte fallet.

Det har ansetts vara en viktig uppgift för Industriens Utredningsinstitut som ett led i dess ekonomiska forskningsarbete att utföra kartläggningar av läget inom olika branscher och då i

första hand sådana som har en relativt komplicerad uppbyggnad och där följaktligen den enskilde företagaren har särskilt svårt att skaffa sig en god överblick. En sådan kartläggning kan även bilda grundvalen för företagarnas gemensamma åtgärder, antingen gruppvis eller inom ramen för den allmänna branschorganisationen.

INGVAR SVENNILSON: *Industriproblem* (1943).

Ernst Wehtje, Sven Lundberg och Sven Schwartz

Efter Sigfrid Edströms avgång som styrelseordförande 1943 kom en period av relativt hög omsättning på ordförandeposten. Edströms efterträdare var Ernst Wehtje som var ordförande 1943–46 och ledamot av styrelsen 1941–62. Han var även ordförande i Industriförbundet 1942–45.

Wehtje var, liksom sin far, Ernst Wehtje d.ä., under en lång period vd i Skånska Cement. Genom sin förankring i byggsektorn gjorde Ernst Wehtje viktiga insatser som ordförande i det råd av näringslivsföreträdare som knöts till IUI:s industribostadsutredning.

Sven Lundberg utsågs till ordförande för IUI 1946. Han var ordförande för Industriförbundet 1945–47 och vd i CJ Lundbergs läderfabrik i Valdemarsvik.

År 1947 utsågs Sven Schwartz till IUI:s ordförande. Han satt i styrelsen 1946–66 och var ordförande i SAF 1947–51 och 1954–67. Schwartz var bland annat vd i Stockholms Bryggerier och Boliden.

Industrins fredsproblem

Ingvar Svennilson tog redan under sina första år som chef för IUI upp frågan om att institutet borde belysa de problem som skulle komma att uppstå för industrin när världskriget upphörde. Han var en av de första i Sverige som väckte denna fråga och en tanke var att näringslivet skulle ta initiativet innan några offentliga myndigheter hade börjat utreda frågan. I detta syfte publicerade han i september 1942 en 68-sidig pamflett, *Till frågan om det industriella framåtskridandet i Sverige*.

IUI fick sedan i uppdrag av regeringen att göra en offentlig utredning om övergången till en fredsekonomi. Uppdraget utmynnade 1944 i rapporten *Industrins sysselsättning under åren närmast efter kriget*. Detta var institutets första större offentliga uppdrag och en föregångare till de utredningsuppdrag för de statliga långtidsutredningarna som institutet kom att få under de kommande decennierna. Detta arbete inleddes med att IUI fick i uppdrag av staten att arbeta fram det första långtidsprogrammet som omfattade åren 1949–53.

Institut med två kontaktytor

Det forskningsinstitut som etablerades under Ingvar Svennilsons tid hade två kontaktytor: en mot näringslivet och en mot den akademiska världen. Det har gällt för IUI:s ledning att motivera institutets existens åt bägge håll.

Gentemot huvudmännen i Industriförbundet och SAF (senare Svenskt Näringsliv) måste man kunna argumentera för att näringslivet ska satsa pengar på forskning vars resultat man inte kan styra och vars omedelbara nytta inte alltid framstår som självklar. Gentemot den akademiska världen gäller det att etablera en stimulerande forskningsmiljö som kan locka till sig kvalificerade forskare och där den privata finansieringen inte tillåts inkräkta på de vetenskapliga kraven.

Naturligtvis har det i vissa kretsar funnits misstro mot samhällsforskning finansierad av näringslivet. I praktiken har det dock visat sig att IUI:s dubbla kontaktyta har varit mycket befruktande för verksamheten och att det blott vid enstaka tillfällen har uppstått direkta konflikter mellan de vetenskapliga kraven och mer uttalade särintressen inom näringslivet.

Då det gäller det första steget i forskningsprocessen, nämligen valet av forskningsområden, har IUI:s styrelse tagit aktiv del och fattat beslut om alla forskningsprojekt. Därtill fanns under de första åren referensgrupper till olika forskningsprojekt med representanter för berörda delar av företagsvärlden.

Därigenom har man säkerställt att det finns ett intresse för projektet i näringslivet, vilket har varit stimulerande för forskarna. Projekten har kunnat tillföras intressanta synpunkter och värdefull information.

Då det gäller uppläggningsen av själva forskningsarbetet – val av metod, formulering av resultat och slutsatser etc – är detta ett exklusivt ansvar för de engagerade forskarna. Institutets rapporter är alltid personligen signerade av dem som har utfört studien och IUI tar aldrig ställning till resultaten.

Det har vid enstaka tillfällen uppstått diskussioner kring det tredje ledet i ett forskningsprojekt, nämligen publiceringen. I några fall har det hänt att ledamöter i styrelsen eller företrädare för berörda företag eller branscher har försökt stoppa publiceringen av rapporter, vars slutsatser de ogillar. Från IUI:s ledning har det emellertid varit ett oeftergivligt krav att studier som uppfyller de kvalitetskrav som institutet har anledning att ställa också ska publiceras.

Att ägna sig åt en forskningsverksamhet som endast förstås och uppskattas av en liten krets forskare, som sysslar med samma problem, blir i längden en rätt blodfattig sysselsättning. Så känner i varje fall jag det. Att vi sysslade med problem som var av intresse för industrin och för näringslivet betydde att vi av

naturliga skäl kom att hämta en hel del av vårt primärmaterial från företagen och hade all anledning att diskutera våra teorier och hypoteser med företagen. Denna närkontakt med vårt centrala studieobjekt var livgivande och stimulerande.

JAN WALLANDER, 1997. HAN VAR CHEF FÖR IUI 1953–61.

Plantskolan

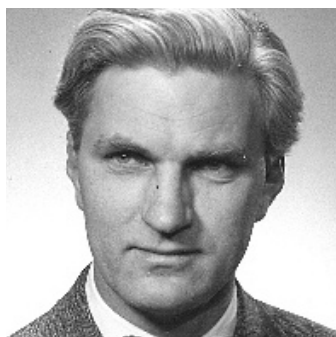
Näringslivsorganisationernas företrädare har haft mindre möjligheter att styra verksamheten i ett forskningsinstitut än vad som hade varit fallet om IUI hade förblivit en utrednings- och upplysningsbyrå. Huvudmännen har dock varit medvetna om att forskningsinriktningen har givit en större trovärdighet åt de analyser som har presterats. Kanske har man ibland även insett att det inte enbart behöver vara en nackdel om en väl genomförd vetenskaplig studie händelsevis skulle visa att några "sanningar" som har omhuldats i vissa näringslivskretsar inte visar sig hålla måttet.

IUI:s vetenskapliga inriktning har också inneburit en långsiktig fördel för näringslivet – och för andra delar av samhället – genom att institutet har fungerat som en plantskola. Unga akademiker har ägnat sig ett par år åt näringslivsrelaterad forskning – ofta i nära kontakt med företrädare för berörda företag – för att sedan fortsätta sin yrkeskarriär på andra håll: i universitetsvärlden, näringslivet eller den offentliga förvaltningen. Därigenom har de fått erfarenheter, kontakter och en intresseinriktning som ofta varit till nytta för näringslivet.

En rad IUI-forskare har blivit professorer, bland andra Ingvar Svennilson, Erik Dahmén, Erik Ruist, Ragnar Bentzel, Hans B Thorell, Bengt-Christer Ysander, Jan Södersten, Bo Carlsson, Bertil Holmlund, Siv Gustafsson, Anders Björklund, Magnus Henrekson, Pontus Braunerhjelms, Jonas Häckner och Maria Saez-Marti.

ERIK DAHMÉN

RAGNAR BENTZEL

BENGT-CHRISTER YSANDER

BERTIL HOLMLUND

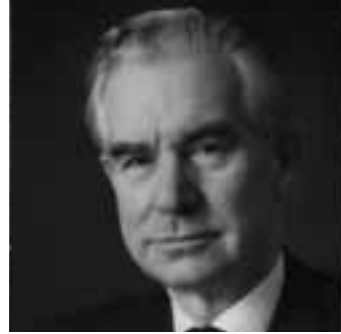
SIV GUSTAFSSON

PONTUS BRAUNERHJELM

ÅKE ORTMARK

AXEL IVEROTH

LARS NABSETH

JAN WALLANDER

BENGT RYDÉN

LARS WOHLIN

Göran Albinsson och Åke Ortmark blev framstående journalister. Axel Iveroth och Lars Nabseth blev chefer för Industriförbundet. Tore Browaldh och Jan Wallander blev chefer för Handelsbanken. Bengt Rydén blev börschef och Lars Wohlin riksbankschef. Märtha Josefsson blev investeringschef i Skandia Asset Management.

En annan IUI-forskare, Villy Bergström, blev 1985–95 chef för FIEF (Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning). FIEF grundades 1985 med IUI som förebild. Det lades ner 2006.

Att IUI alltid har kunnat locka till sig goda forskare beror mycket på att institutet har varit en mycket privilegierad forskningsmiljö. Det fanns ingen undervisningsskyldighet och även under avhandlingsarbetet hade man en fast inkomst. Lokaler och support – i form av programmerare och annan assisterande personal – var bättre än vad universitetet kunde erbjuda.

Efter en inledande expansionsfas nådde IUI omkring 1950 den storlek – 15–20 forskare – som institutet sedan dess har haft. IUI var under lång tid landets största producent av licentiat- och doktorsavhandlingar med ungefär en avhandling per år.

Rekordåren

Erik Dahmén och Jonas Nordenson

När Ingvar Svennilson tog tjänstledigt från IUI 1949 utsågs Erik Dahmén till tillförordnad chef för institutet. Han hade kommit till IUI hösten 1942 efter att ha avslutat sin licentiatavhandling i Lund. Under sin första tid på institutet ägnade sig Dahmén främst åt konjunkturfrågor. Hans insatser för investeringsanalysen blev innovativa redan från början.

År 1950 presenterade Dahmén en av landets mest uppmärksammade doktorsavhandlingar i nationalekonomi: *Svensk industriell företagsverksamhet 1919–1939*. Där belyste han företagsbildning och företagsdöd under mellankrigstiden och de enskilda företagarnas avgörande roll för den industriella utvecklingen. Avhandlingen innehöll ett överväldigande siffermaterial, framtaget med hjälp av institutets assisterande personal ("räkneflickorna") i en 300-sidig tabellbilaga. I en festskrift som presenterades då Dahmén avgick som IUI-chef hävdas att "få torde i själva verket de siffror vara, som icke slutligen ingingo i de dahméniska sammanställningarna".

Erik Dahmén var en ekonom i Joseph Schumpeters anda. Han framhöll entreprenörens betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Dahmén lanserade begreppet "utvecklingsblock" (kluster) och belyste dess betydelse både för den kortsiktiga konjunkturutvecklingen och för den långsiktiga tillväxtprocessen.

Erik Dahmén övergick 1951 till en befattning som ekonomisk expert vid Stockholms Enskilda Bank. Han blev där en nära rådgivare till Marcus Wallenberg. Eftersom Wallenberg under 25 år var IUI:s ordförande kom Dahmén att på detta sätt få ett inflytande på institutet. Erik Dahmén hade också betydelse som forskare, docent vid Handelshögskolan i Stockholm 1950 och professor där 1958. På 1970-talet knöts Dahmén åter till IUI:s forskningsverksamhet.

År 1951 efterträddes Dahmén som chef för IUI av Jonas Nordenson. Han kom till institutet 1948 efter att ha avlagt licentiatexamen i Uppsala. Nordenson arbetade bland annat med långtidsutredningarna. Han var en mycket begåvad ekonom men hade svårt att formulera sig i skrift. År 1953 övergick Nordenson till Grängesbergskoncernen och blev senare chef för Exportföreningen och Bankföreningen.

Jan Wallander

Under åren 1953–61 var Jan Wallander chef för IUI. Här hade han påbörjat sin vetenskapliga karriär 1945 med en studie för Uddeholmsbolaget om skogsarbetarnas villkor. Bakgrunden var att skogsbolaget hade problem med virkesförsörjningen till följd av avfolkningen i Värmlands skogsbygder.

Under arbetets gång fick bolagsledningen klart för sig att Wallander troligen skulle komma fram till slutsatser och synpunkter som inte föll dem i smaken. Svernilson gjorde emellertid klart för Uddeholms vd att

JAN WALLANDER

FLYKTEN FRÅN SKOGSBYGDEN

IUI skulle publicera studien när den var klar. Arbetet resulterade 1949 i doktorsavhandlingen *Flykten från skogsbygden*.

Jan Wallander kom sedan att bli forskningschef och vd för SNS innan han rekryterades som vd för IUI. Han blev docent i nationalekonomi vid Stockholms högskola 1958. Efter IUI-tiden var han vd först i Sundsvallsbanken och sedan i Handelsbanken.

Att leda forskare och få dem att inom rimlig tid prestera förstklassiga resultat, är en uppgift ungefär av samma art som att sköta en opera eller en teater. Det är som bekant inte det lättaste. I jämförelse därmed är skötseln av en bank enkel.

JAN WALLANDER, 1997.

Konsumtionsstudierna

1950-talet var inledningen på de så kallade rekordåren i svensk ekonomi. Den ekonomiska tillväxten var hög. En förklaring var att Sverige 1945 stod med en oskadad produktionsapparat samtidigt som Europa låg i ruiner. Svenska företag nådde stora framgångar på exportmarknaderna då Europa skulle återuppbyggas samtidigt som handelshindren för industriprodukter minskade.

Näringslivets produktion växte och arbetslösheten var låg. Staten och de fackliga organisationerna drev på strukturomvandlingen från jordbruk till industri, från landsbygd till städer, från branscher och företag med lägre lönebetalningsförmåga till dem som kunde betala mer.

En rad sociala reformer genomfördes, bland annat allmänt barnbidrag, allmän sjukförsäkring och ATP. Veckoarbetstiden blev kortare och semestrarna längre. Även den privata konsumtionen ökade. Nu kunde människor förverkliga sina materiella drömmar. Allt fler familjer fick PV, TV och WC.

Ett arbete som präglade IUI under 1950-talet var en stor konsumtionsundersökning. Till den kopplades också studier om bilismens expansion, televisionen och bostadsefterfrågan. Den grundläggande studien omfattade den privata konsumtionens utveckling i Sverige 1931–55. Den visade att pris- och inkomstelasticiteterna för olika produkter hade ett högt förklaringsvärde till konsumtionsutvecklingen. Därför ansåg man sig också kunna göra någorlunda tillförlitliga prognoser över den framtida konsumtionsutvecklingen inom olika branscher. Detta möttes med stort intresse från både näringslivet och andra delar av samhället.

Jan Wallander kom att leda uppmärksammade studier av bilkonsumtionens utveckling. 1950-talet var ju genombrottstiden för massbilismen och från många delar av näringslivet såg man inledningsvis med oro på att människor lade ner så mycket pengar på bilen. Forskarna kom dock fram till att bilägarna var ett skötsamt släkte som normalt hade mer ordning på sin ekonomi än billösa hushåll i motsvarande inkomstskikt. Man förutspådde en snabbare expansion av bilismen än vad de flesta då trodde. IUI fick rätt.

IUI:S 21-ÅRS DAG 1960. KONFERENS PÅ ODEONTEATERN I STOCKHOLM.
FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: ERIK DAHMÉN, ODD GULDBRANDSEN,
JOHN EKSTRÖM, BENGT G RUNDBLAD, JAN WALLANDER, GÖRAN ALBINSSON,
RAGNAR BENTZEL OCH ERIK HÖÖK.

Även när det gällde televisionen framlade IUI en studie som gav uttryck för en betydligt mera positiv bedömning av det nya mediet än vad ledande beslutsfattare då höll för troligt. Också här gav utvecklingen IUI rätt.

IUI kom att fortsätta med konsumtionsstudier, bland annat *Den privata konsumtionen 1931–1975* (1971) av Carl Johan Dahlman och Anders Klevmarken samt *Bilprognos 1972–1985* (1972) av Lars Jakobsson.

Marcus Wallenberg

IUI:s i särklass mest mångåriga ordförande var Marcus Wallenberg som ledde styrelsearbetet 1950–75. Efter sin avgång 1975 utsågs han till IUI:s hedersordförande.

Marcus Wallenberg var sin tids mäktigaste person i näringslivet och genom sitt engagemang för IUI gav han institutet en stark ställning och stor prestige. Han förstod att IUI hade en viktig roll som plantskola och kreativ näringslivsorienterad forskningsmiljö i ett land där nästan all annan samhällsforskning drevs i offentlig regi. När det gällde att få företag att ställa upp med pengar till IUI eller ställa material till förfogande, var namnet Wallenberg en säker plånboks- och dörröppnare.

MARCUS WALLENBERG

IUI:s styrelse fick också en speciell ställning i svenskt näringsliv under Wallenbergs ordförandetid. Här satt näringslivets ledande direktörer – i och utanför Wallenbergsfären – i ett organ som leddes av Marcus Wallenberg själv. Det var knappast tillrådligt att inte ta det styrelseuppdraget på allvar.

Marcus Wallenberg ville alltid ha styrelseärendena föredragna för sig innan sammanträdet. Ett skäl var säkert att han ville rådgöra med Erik Dahmén. Det berättas om att Ragnar Bentzel på sitt första styrelsemöte som vd hade missat detta, vilket gjorde att Wallenberg yrkade avslag på det mesta.

Wallenberg var inte en person som ägnade sig åt böcker och Jan Wallander förmodar att han inte läste mer än titelbladet på institutets rapporter. Men Dahmén gav honom sammanfattningar där det mest matnyttiga presenterades. Wallenberg kunde senare på olika styrelsemöten referera till IUI:s rapporter vilket skapade stort intresse ute i näringslivet för detta fantastiska institut som furnerade Marcus Wallenberg med viktiga analyser.

När det blåste kring IUI försvarade Wallenberg dess självständiga ställning. Men någon gång kunde det skära sig mellan honom och IUI:s ledning. Jan Wallander hävdar att han råkade ut för detta en gång under sin tid som IUI-chef. Det gällde då en utredning om var Stockholmsregionens nya storflygplats borde ligga.

Marcus Wallenberg var övertygad om att Jordbro var det bästa alternativet. Han var genom sin ställning i SAS mycket engagerad i frågan och beställde en utredning av IUI. Men institutets utredning gav ett förord för Arlanda. Wallenberg försökte på alla upptänkliga sätt påverka IUI men fick till sist ge upp eftersom Wallander inte tänkte vika en tum från principen att publicera de resultat man hade kommit fram till.

Erik Höök och Ragnar Bentzel

När Wallander avgick 1961 var Erik Höök en kort tid tillförordnad chef för IUI. Han hade varit biträdande forskningschef på institutet sedan 1948. Höök gjorde ett pionjärarbete om den offentliga sektorns utveck-

ling, vilket 1962 resulterade i avhandlingen *Den offentliga sektorns expansion – En studie av de offentliga civila utgifternas utveckling åren 1913–58*.

Trots sitt namn och sina uppdragsgivare blev IUI genom Erik Hööks insatser ledande då det gällde ekonomisk forskning om den offentliga sektorn. Hans ansats var att tillämpa tankarna från IUI:s konsumtionsstudier – alltså att genom beräkningar av pris- och inkomstelasticiteter försöka förklara exempelvis sjukvårdens och undervisningsväsendets expansion och därmed även den offentliga sektorns utveckling. Detta angreppssätt visade sig fruktbart men mötte ändå misstro från vissa politiska kretsar där man hellre ville förklara den offentliga expansionen som ett resultat av politiska strävanden att bygga ett starkt samhälle.

År 1963 lämnade Erik Höök institutet för att bli planeringschef vid finansdepartementet. Senare blev han vd för Jernkontoret.

Ragnar Bentzel hade varit anställd vid IUI i omgångar sedan 1948. Det var han som 1952 drog igång arbetet med IUI:s konsumtionsstudier. År 1961 utsågs han till institutets chef.

Ragnar Bentzel, som av vännerna kallades Naja, var en framstående nationalekonom med matematisk inriktning. Han gjorde viktiga insatser för att utveckla ekonometrin. Han var också en person som genom sin värme, generositet och humor spred god stämning omkring sig. Bentzel inledde IUI:s tradition med internationella forskarkonferenser.

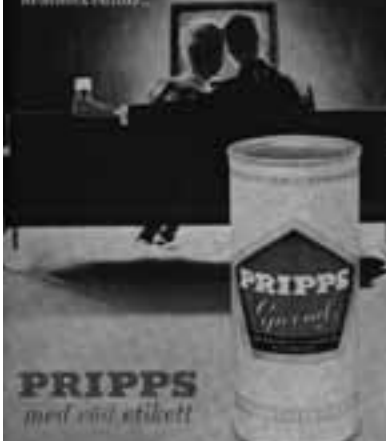
Bentzel hade utsetts till professor vid Handelshögskolan 1959 och 1966 återvände han till universitetsvärlden som professor i Uppsala.

Sommarmaten
är redan
färdiglagad

HAKONS
FÄRDIGA MAT

För
frimamma
kramkollor...

PRIPPS
med en stift

Mmm... Marabou
fördubblat
god...

skapat av YVONNE LOMBARD

Strolux

först igen
— nu med två
kombinations-
munstycken

Radiola
62

HAKONS FÄRDIGA
MAT

Bra att
ha till
hands

frisk i
munnen

Alice
Babs

MARABOU
TOY

MARABOU
TOY

Ger gott virke

CORONA

Reklam och regleringar

Under 1960-talet publicerade IUI ett antal uppmärksammade studier som tog upp politiskt kontroversiella ämnen. En av dessa gällde reklamen. Här hade det uppstått en politisk diskussion, bland annat med anledning av Sven Lindkvists stridsskrift *Reklamen är livsfarlig* (1957). Såväl utländska som svenska undersökningar visade också att allmänhetens inställning till reklam i många avseenden var negativ. Däremot fanns det inte särskilt mycket forskning om reklamens effekter, trots att företagens reklamkostnader ofta var relativt stora.

Göran Albinsson, som var anställd vid IUI 1955–65, var huvudförfattare till den mest sålda IUI-skriften genom tiderna, *Reklamens ekonomiska roll* (1964). IUI:s roll som pionjär inom svensk reklamforskning underströks ytterligare genom Rolf Rundfelts doktorsavhandling, *Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer* (1973), gjord på uppdrag av den statliga reklamutredningen.

Under 1960-talet knöts Assar Lindbeck till institutet för att medverka till studier inom två starkt reglerade delar av svensk ekonomi, bostadsmarknaden och jordbrukssektorn. År 1962 publicerades rapporten *Bostadsbristen – En studie av prisbildningen på bostadsmarknaden*. Den var skriven av Bentzel, Lindbeck och Ingemar Ståhl. Lindbeck återkom 1972, tillsammans med Sören Blomquist, med skriften *Hyreskontroll och bostadsmarknad*.

Kritiken mot hyresregleringen fick stor uppmärksamhet. Men detta var ingenting mot den turbulens som uppstod kring IUI:s kritiska granskning av jordbrukspolitiken. Odd Guldbrandsen hade skrivit sin doktorsavhandling, *Strukturomvandlingen i jordbruket* (1957), vid IUI och 1966 publicerade han, tillsammans med Lindbeck, skriften *Jordbrukspolitikens mål och medel*. År 1969 kom rapporten *Jordbruksnäringens ekonomi* av Guldbrandsen och Lindbeck.

Detta är nog IUI:s mest kontroversiella skrifter, som även skapade konvulsioner inom IUI. Det är ju ett välkänt fenomen att starkt reglerade

sektorer ger upphov till så kallade järntrianglar, alltså intresseallianser mellan producenter, myndigheter och politiker inom en sektor med syfte att slå vakt om regleringarna.

Delar av näringslivet ingick i jordbruksregleringarnas järntriangel. Bondekooperationen hade ett visst inflytande i Industriförbundet och försökte stoppa vad de uppfattade som ett angrepp mot bönderna och bondekooperationen. Marcus Wallenberg ställde dock upp bakom forskarna.

I IUI:s styrelse fanns en person med stark anknytning till jordbrukssektorn, nämligen vd:n i Sockerbolaget, Sven Hammarskiöld. Han var även vice ordförande i SAF och ledamot i Industriförbundets styrelse samt hade en hel del andra framträdande uppdrag i näringslivet. Han lämnade IUI:s styrelse omedelbart när det stod klart att Guldblandens och Lindbecks första rapport skulle publiceras.

Det var inte bara inom de jordbruksanknutna företagen som man kände stor oro för Guldblandens och Lindbecks rapport. Det gjorde man även inom de borgerliga partierna. Högern och folkpartiet var oroliga för att en starkt kritisk rapport från IUI skulle uppfattas som ett angrepp på centerpartiet och därmed skapa svårigheter för den borgerliga samverkan. Därför ringde fp-ledaren Bertil Ohlin till IUI:s vd Lars Nabseth för att försöka få rapporten stoppad.

Lars Nabseth

Lars Nabseth rekryterades till IUI direkt efter examen på Handelshögskolan i Stockholm 1952. Som villkor fick han ett löfte att få skriva en doktorsavhandling vid institutet när han hade funnit ett lämpligt ämne.

Inledningsvis arbetade Nabseth med en utredning om svensk distributionsekonomi. År 1955 blev han IUI:s sekreterare. Det var en viktig befattning som gjorde att Nabseth fick närmare kontakt med institutets vd och styrelseordförande.

År 1961 kunde Nabseth lägga fram sin avhandling *Löneökningars verkningar inom industrin – En studie av anpassningsprocessen inom företagen* vid Handelshögskolan. Året innan hade han övergått från IUI till befattningen som chefekonom på Industriförbundet.

LARS NABSETH

Nabseth var 1963–64 tjänstledig från Industriförbundet för att vara tillförordnad IUI-chef och 1966 blev han institutets vd. Under sin tid som institutets chef medverkade Nabseth bland annat i en branschutredning om varvsindustrin och skrev om spridningen av ny teknik. Hans rapport *The Diffusion of New Industrial Processes* (tillsammans med George F Ray) 1974 fick stor internationell uppmärksamhet.

I huvudsak prioriterade Nabseth dock att sköta institutet och att stötta andra forskare, inte minst genom att se till att institutets doktorander fick bra stöd och vägledning av mer erfarna kolleger. Under Nabseths tid kom också IUI att bli en stor producent av doktorer.

Lars Nabseth rekryterade flera kvinnliga forskare till institutet, bland andra Märtha Josefsson, Anita Lignell (senare Du Rietz) och Birgitta Swedenborg. Tidigare hade det varit mycket sällsynt med kvinnliga forskare på IUI – liksom inom andra samhällsvetenskapliga forskningsinstitutioner i Sverige. Sedan Nabseths tid har IUI kännetecknats av ett högre kvinnligt inslag än de flesta andra nationalekonomiska forskningsorgan i Sverige. Den första kvinnliga IUI-forskaren som lade

fram en doktorsavhandling (vid Handelshögskolan) var Siv Gustafsson med *Lönebildning och lönestruktur inom den statliga sektorn* (1976). Hon blev senare professor i Amsterdam.

År 1973 övergick Lars Nabseth från IUI till att bli vd för Jernkontoret. Samtidigt blev han adjungerad professor vid Stockholms universitet. Nabseth återkom sedan till IUI som styrelseledamot när han 1977–89 var vd i Industriförbundet.

Liksom för all ekonomisk forskning världen över kommer det matematiskt-statistiska inslaget i vår forskning och användningen av datamaskintekniken att öka. Detta ställer emellertid samtidigt ökade krav på vår förmåga att översätta forskningsresultaten till ett begripligt språk för ett större flertal intresserade människor. Forskningsresultaten får inte presenteras på ett sådant sätt att endast en mycket liten grupp av fackekonomer kan förstå dem. Behovet av att presentera våra skrifter på främmande språk, särskilt då engelska, stiger också avsevärt i framtiden. Det svenska språkområdets begränsning har medfört att många av våra bästa böcker inte alls fått den internationella spridning och uppmärksamhet de förtjänat.

LARS NABSETH NÄR IUI FYLLDE 40 ÅR 1969.

HAN VAR VD FÖR IUI 1966–73.

BLIR DET FONDER
TJANGS SJÖSTR
ÅKARNA

Uppsala förslår att stoppa fonderna

LRF
MOT FONDER!

Dom tar makten
- du får betala!

EVIE AR

**Stoppa
fonderna!**

*Var rädd
om Sverige.
Stoppa
fonderna!*

*Dom tar
makten
- du får
betala!*

**Stoppa
fonderna.**

Den högindustriella epokens slut

Det utmanade folkhemmet

Åren omkring 1970 inträffade en vändpunkt i Sverige som berörde ekonomi, politik och övriga samhället på ett minst lika genomgripande sätt som 1930-talets uppbrott. Då hade Sverige gått in i den högindustriella epoken. Nu började den epoken lida mot sitt slut:

- I mitten av 1960-talet nådde industrisysselsättningen sitt maximum. Därefter har industrisysselsättningen successivt sjunkit medan tjänstesektorn har växt. Dessutom har arbetsuppgifterna inom industrin förskjutits från tillverkning till tjänster.
- På 1960-talet inleddes en expansionsperiod för den offentliga sektorn som gjorde att den kom att bli större än i många andra industriländer.
- Omkring 1970 stabiliserades befolkningsfördelningen mellan landsbygd och tätort (cirka 15 respektive 85 procent).
- 1972 upphörde den utomnordiska arbetskraftsinvandringen nästan helt. Under de följande årtiondena har dock många flyktingar kommit till Sverige och vi har för första gången i vår historia fått många utomeuropeiska invandrare.

Den stabilitet som präglade näringsliv, politik och arbetsmarknad sedan 1930-talet rubbades nu på ett fundamentalt sätt:

Näringslivet hamnade under 1970-talet i en djupare kris än någon gång sedan 1930-talets början. Många företag och branscher drabbades av krisen, inte minst svenska paradgrenar som gruvor, stål och varv. Arbetslösheten blev åter ett stort problem. Delvis hade de ekonomiska problemen internationella orsaker, till exempel 1970-talets kraftigt

höjda oljepriser. Men Sverige har sedan 1970 också halkat efter i den internationella ekonomiska utvecklingen.

Politiken gick in i en mer turbulent tid. Vänstervågen fick stort genomslag i medier och kulturdebatt och hela det politiska spektrat försköts vänsterut. Men något större genomslag i väljarkåren fick inte partierna till vänster om socialdemokratin förrän på 1990-talet. Däremot lyckades de borgerliga partierna för första gången sedan 1920-talet erövra regeringsmakten genom ett par framgångsrika val. Under 1980- och 90-talen tog sig nya partier in i riksdagen för första gången sedan den allmänna rösträttens införande 1921.

Arbetsmarknaden blev också mera orolig. Gruvarbetarstrejken i Malmfälten 1969–70 blev inledningen till en lång rad av vilda strejker. Även lovliga strejker blev betydligt vanligare efter 1970. Saltsjöbadsandan övergavs också i ett annat avseende, nämligen då riksdagen började stifta en rad lagar kring arbetsmarknadsfrågor som tidigare hade reglerats i avtal mellan parterna. LO:s och SAF:s starka dominans på arbetsmarknaden bröts dels genom en starkare ställning för den växande skaran privattjänstemän, dels genom de allt fler offentliganställda som även fick full förhandlingsrätt och konflikträtt.

Lars Wohlin

Lars Wohlin efterträdde 1973 Lars Nabseth som vd för IUI. Wohlin hade kommit till IUI 1960 och blivit institutets sekreterare 1967. Han skrev en nydanande doktorsavhandling, *Skogsindustrins omvandling och expansionsmöjligheter*, på IUI och disputerade 1970 vid Handelshögskolan i Stockholm.

Wohlins chefstid blev inte långvarig eftersom han 1976 rekryterades som statssekreterare till ekonomiminister Gösta Bohman (m) i den nya borgerliga regeringen. Senare blev Wohlin riksbankschef.

En av de viktigaste händelserna under Lars Wohlins tid som vd var att IUI började göra egna långtidsutredningar.

Långtidsbedömningarna

IUI hade spelat en stor roll då det gällde att ta fram underlag för de statliga långtidsutredningarna ända sedan dessa startade åren efter kriget. Omkring 1970 började detta samarbete att kärva därför att finansdepartementet ville få möjlighet att granska och påverka innehållet i det underlag som IUI tog fram, något som IUI:s vd Lars Nabseth vägrade acceptera.

Efter att Industriverket hade inrättats beslöt finansdepartementet 1975 att detta verk skulle överta IUI:s uppgifter i arbetet med långtidsutredningarna. Från IUI:s sida uppfattades detta som ett utslag för en politisk radikaliserings. Det var inte längre politiskt gångbart att bygga analyser på underlag från ett näringslivsanknutet forskningsinstitut som inte formulerade sina slutsatser efter politiska direktiv. IUI:s långvariga engagemang avslutades med rapporten *Svensk industri 1972–1977* (1973) med Lars Wohlin som huvudförfattare.

IUI stod nu inför valet att avveckla arbetet med långtidsanalyser eller att utveckla en egen mer heltäckande kapacitet. Institutet valde den senare vägen och 1976 kunde institutet, under ledning av Wohlin, presentera den första egna långtidsbedömningen, *IUI:s långtidsbedömning 1976 – Utvecklingsvägar för svensk ekonomi fram till 1980*.

Ett flertal långtidsbedömningar kom att publiceras under de följande åren. De byggde på att forskare inom institutet skapade en heltäckande modell över svensk ekonomi. Nu kunde IUI:s forskare självständigt välja vilka problem som skulle studeras. De kunde analysera olika scenarier, till exempel effekter av olika politiska åtgärder.

Denna utvecklingsväg för IUI, som alltså hade kommit till stånd genom att institutet hade blivit utkastat från de statliga långtidsutredningarna, var i flera avseenden lyckad för IUI. Den ökade ekonomiska integrationen mellan länder och branscher, liksom de tilltagande makroekonomiska problemen, innebar att det blev svårare att analysera exempelvis enskilda branscher utan att kunna göra en avstämning mot en bild av hela ekonomins utveckling. Den ökade politiseringen av ekonomin skapade också ett växande intresse för att analysera effekterna på ekonomin av olika politiska strategier och reformer.

Senare skulle IUI återigen få lämna underlag till de statliga långtidsutredningarna. Richard Murray skrev en bilaga till LU 1987, *Den offentliga sektorn – Produktivitet och effektivitet* (1987). Det säger en del om institutets mångsidighet när staten vände sig till IUI för att få en studie av den offentliga sektorn.

Utlandsinvesteringarna

De olika modeller över svensk ekonomi som IUI skapade under 1970- och 80-talen är ett exempel på institutets unika roll i svensk ekonomisk forskning, nämligen att kunna bygga upp och förvalta resurskrävande modeller och databaser som flera forskare sedan kan utnyttja över lång tid. Ett annat exempel på detta är den så kallade "multisdatabasen" som innehåller uppgifter om svenska företags utländska direktinvesteringar.

BIRGITTA SWEDENBORG

ELECTROLUX (PTY.) LTD, JOHANNESBURG, SYDAFRIKA.

Huvudansvarig för att bygga upp denna databas var Birgitta Swedenborg. Hon kom till IUI 1969 efter att ha genomgått doktorandprogrammet vid University of California i Los Angeles (UCLA). Nu återstod att skriva en avhandling. Hon blev av Erik Lundberg, professor vid Handelshögskolan i Stockholm, rekommenderad att höra sig för hos IUI där Lars Nabseth anställde henne direkt.

Birgitta Swedenborg började med att delta i arbetet med långtidsutredningen och 1970 föreslog Nabseth att hon skulle skriva en avhandling om svenska företags utlandsinvesteringar. Dessa investeringar växte snabbt vilket orsakade en politisk debatt. En del ville skärpa valuta-regleringen i syfte att rädda kvar sysselsättning i Sverige.

Det fanns en tidigare undersökning, gjord av Industriförbundet, som man kunde bygga vidare på. Men det fordrades en mycket omfattande datainsamling. Swedenborg gjorde den tillsammans med Eva Thiel

som hade studerat vid Princeton och också skulle skriva sin avhandling om utlandsinvesteringar. Swedenborg behandlade den reala sidan och Thiel den finansiella.

Svarsfrekvensen blev hög och kvaliteten god. Den kom senare att följas upp med nya enkäter och multisdatabasen, som alltså jämt vårdas och regelbundet uppdateras av institutet, har utgjort underlag för flera forskares arbete. Den är i ett internationellt perspektiv unik. Skapandet av denna databas har fordrat mycket arbete, såväl av institutets forskare som av de företag som deltog. Företagen hade inte ställt upp i den utsträckning som de gjorde, om inte forskarna hade kommit från IUI med dess starka förankring i ledande näringslivskretsar.

Birgitta Swedenborg skrev först en deskriptiv rapport, *Den svenska industrins investeringar i utlandet 1965–70* (1973), och därefter avhandlingen *The Multinational Operations of Swedish Firms* (1979). Detta var den första IUI-avhandling som lades fram vid ett utländskt lärosäte (UCLA). Hon medverkade även i flera statliga utredningar om utlandsinvesteringarna.

Avhandlingen visade att utlandsinvesteringarnas effekter på svensk export och sysselsättning var positiva. Alternativet var inte att företagen skulle ha gjort motsvarande investeringar i Sverige. Utlandsexpansionen bidrog därmed till att stärka företagen i Sverige. Swedenborgs forskning påverkade debatten om utlandsinvesteringarna och förhindrade sannolikt en mer restriktiv lagstiftning. I stället kom valutareglerna att avskaffas.

Birgitta Swedenborg lämnade IUI 1981 men återkom senare som institutets sekreterare (biträdande chef) 1986. Hon kom även under denna period att arbeta med multisdatabasen. En ny enkät gjordes och en rapport, *Den svenska industrins utlandsinvesteringar 1960–86*, publicerades 1988. Swedenborg övergick 1990 till SNS där hon blev vice vd.

Internationaliseringen

I takt med att den svenska ekonomin blev allt mer internationaliserad, har även IUI:s forskning (liksom annan samhällsforskning) blivit mer internationellt orienterad. Från 1960-talet kom internationella frågor att uppta större utrymme. Dels gjordes studier bland annat i utrikes-handelsfrågor och internationellt företagande, dels kom allt fler studier i nationella ämnen att även behandla internationella aspekter.

IUI kom också att involveras i internationella forskningsprojekt. I ett stort projekt studerades faktorerna bakom den ekonomiska tillväxten i Sverige under de senaste 100 åren. Flera rapporter inom detta projekt presenterades 1969. Det rörde sig om ett samarbete med likartade projekt i Frankrike, Italien, Japan, Storbritannien, USA och Västtyskland.

I samband med att Marcus Wallenberg avgick som styrelseordförande 1975 överlämnade han en donation från Marianne och Marcus Wallenbergs stiftelse som skulle finansiera ett gästforskarutbyte för att IUI bättre skulle kunna följa och bidra till den internationella utvecklingen. Senare har stiftelsen gjort ytterligare donationer i detta syfte.

Erland Waldenström och Curt Nicolin

Efter 25 år som styrelseordförande efterträddes Marcus Wallenberg 1975 av Erland Waldenström. Waldenström var vd och senare styrelseordförande i Grängesbergensbolaget 1950–77 och ordförande i Industrieförbundet 1971–73.

Waldenström hade ett brett samhällsintresse och en intellektuell läggning som gjorde att han hade ett starkt engagemang för IUI:s arbete. Han hade suttit i institutets styrelse sedan 1962. Men kopplingen till IUI gick längre tillbaks än så.

Waldenström hade varit anställd på institutet 1942–46. Han hade knutits dit som industriell expert för att medverka i den småindustriutredning som Axel Iveroth ledde. Han kom sedan att göra större insatser för Norrlandsutredningen och Waldenström var, tillsammans med Ingvar Svennilson, författare till skriften *Till frågan om det industriella framåtskridandet i Sverige* (1942).

Om Waldenström kan betecknas som en duva i näringslivskretsar, bland annat för kompromissförsöken i löntagarfrågan, så var hans efterträdare på IUI:s ordförandepost en hök, nämligen Curt Nicolin.

År 1985 tog Nicolin över ordförandeklubban. Han hade suttit i IUI:s styrelse sedan 1976, var vd och styrelseordförande i Asea/ABB 1961–91 och SAF-ordförande 1976–84. Nicolin var en principfast och orädd talesman för näringslivet. Han ledde den kulturrevolution som gjorde SAF till en kraftfull opinionsbildare för fri företagsamhet – en roll som kanske passade hans temperament bättre än att leda ett forskningsinstitut. Detta hindrade inte att Nicolin även som IUI-ordförande fullgjorde uppgiften med stort engagemang och slog vakt om institutets självständiga ställning.

Gunnar Eliasson

Gunnar Eliasson är med sina 18 år som vd, 1976–94, IUI:s mest mångårige chef. Han är nog också den som under sin cheftid lagt ner störst tid på egen forskning.

Eliasson kom till Konjunkturinstitutet 1963 och arbetade med industriinvesteringar, ett projekt där även IUI deltog. Tre år senare övergick han till IUI för att skriva en doktorsavhandling. År 1968 doktorerade han i Uppsala på avhandlingen *Kreditmarknaden och industrins investeringar*. I samband med detta blev han även docent.

GUNNAR ELIASSON

DELAR AV ELIASSONS PRODUKTION.

Eliasson rekryterades 1970 som chefekonom till Industriförbundet men återkom till IUI 1976. Efter 18 år som IUI-chef blev han 1994 professor på Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm.

Gunnar Eliasson kom att utveckla den internationella seminarieverksamheten. I flera år stod IUI exempelvis värd för seminarier med årets nobelpristagare i ekonomi. En av de traditioner som Eliasson skapade på IUI, och som fortlever än i dag, är Midvintermiddagen, en sammankomst för nuvarande och tidigare medarbetare och styrelseledamöter.

Inom IUI valde vi problem och letade sedan efter en lämplig metod. I akademien väljer man metod och letar sedan problem till den. En annan viktig princip var att ingenting är färdigt förrän det är läst. Det finns inget behov i näringslivet att finansiera ett traditionellt forskningsinstitut som enbart vänder sig till akademien.

GUNNAR ELIASSON, 2006.

Företagen i centrum

Gunnar Eliasson hade under sin tid på Industriförbundet blivit allt mer skeptisk till den dominerande nationalekonomiska forskningstraditionen i Sverige och övriga västvärlden där företagen och entreprenörerna spelade en undanskymd roll. En stark ambition för Eliasson under tiden som IUI:s chef var att institutet skulle bana väg för en mer schumpeteriansk – eller dahménsk – forskningstradition där företagen och entreprenörerna sattes i centrum.

Här hade IUI en stolt tradition att bygga vidare på, inte minst genom Erik Dahmén's avhandling från 1950. Under Nabseths vd-tid inleddes ett arbete där Gunnar Du Rietz återknöt till Dahmén's avhandling genom doktorsavhandlingen *Etablering, nedläggning och industriell tillväxt i Sverige 1954–1970* (1975) och studien *Företagsetableringarna i Sverige under efterkrigstiden* (1980).

Eliasson skrev själv mycket om entreprenörens roll i den experimentellt organiserade ekonomin. Han ledde också utvecklingen av en ny modell över den svenska ekonomin, mikro-till-makromodellen (MOSES), ett arbete som Eliasson hade påbörjat under sin tid på Industriförbundet. Den byggde på en systematisk databas som länkar samma mikro (företagsnivån) och makro (nationalräkenskapsnivån).

En viktig manifestation för institutets schumpeterianska inriktning var det stora seminarium som arrangerades till Marcus Wallenbergs 80-årsdag i oktober 1979 och som dokumenterades i boken *Industriell utveckling i Sverige – Teori och verklighet under ett sekel* (1980). I den presenterade forskare som var eller hade varit verksamma vid IUI uppsatser som belyser drivkrafterna bakom Sveriges hundraåriga industrialiseringsprocess.

Under Gunnar Eliassons tid som vd utgav IUI två uppmärksammade långtidsbedömningar: *Att rätt värdera 90-talet* (1985) och *Den långa vägen* (1993). Eliasson var en av författarna till en av IUI:s mest sålda böcker, *Hur styrs storföretag?* (1984).

Under 1980-talet blev det alltmer uppenbart att tjänsteverksamheter i utvecklade länder upptog en allt större andel både inom industriföretagen och i ekonomin som helhet. Detta behandlades i flera rapporter, bland annat av Gunnar Eliasson med flera i *Kunskap, information och tjänster* (1986). Där analyserades samspelet mellan utbildning och arbetsmarknad samt tjänsteinvändning och tjänsteproduktion i industriföretagen.

Marknadsekonomins gränsvillkor

IUI hade under 1960-talet gjort uppmärksammade studier av bostads- och jordbruksregleringarna. Genom den tilltagande politiseringen av ekonomin öppnades möjligheter till (och skapades behov av) många nya studier av hur politiska ingrepp påverkar ekonomins funktionssätt.

Ett viktigt forskningsprogram för IUI kom att få namnet Marknadsekonomins gränsvillkor. Syftet med detta program var inte att utfärda politiska råd eller rekommendationer utan att klargöra den ekonomiska politikens begränsningar. Särskilt var man intresserad av att studera hur omfattande ingrepp marknadsekonomin tålde utan att dess funktionssätt allvarligt skadades.

År 1981 publicerades rapporten *Industristödspolitik och dess inverkan på samhällsekonomin*, författad av Bo Carlsson, Fredrik Bergholm och Thomas Lindberg. Deras slutsats var att de omfattande industri-subsventionerna gav vissa kortsiktigt positiva effekter på sysselsättning och export, men till priset av att de långsiktiga tillväxtbetingelserna för ekonomin försämrades. Detta kom att bli en av IUI:s mest omskrivna studier.

Begreppet skatteklar introducerades av IUI i Jan Söderstens och Thomas Lindbergs rapport *Skatt på bolagskapital – Sverige i jämförelse med Storbritannien, USA och Västtyskland* (1983).

Ett exempel på en regleringsstudie från 1980-talet är Bo Axells rapport *Kan inflation förbjudas? – Om fri eller reglerad pris- och lönebildning* (1985). Allmänna prisregleringar hade börjat tillämpas i Sverige 1970. Axell visade att priskontroller är verkningslösa mot inflation, vilket bidrog till att minska beslutsfattarnas entusiasm för detta instrument.

Axell använde i sin studie en monetär makromodell som var en av tre modeller över svensk ekonomi som hade utvecklats av och använts parallellt inom IUI. Den första modellen var en traditionell sektorsmodell som hade utarbetats för långtidsstudierna och den andra var MOSES.

Under 1980-talet gjordes vissa avregleringar i svensk ekonomi, vilket gav upphov till nya forskningsmöjligheter. Stefan Fölster var en av dem som sysslade med avregleringsfrågor. Han var medförfattare till rapporten *Sveriges systemskifte i fara? – Erfarenheter av privatisering, avreglering och decentralisering* (1993) och skrev själv *Konsten att (av)reglera i samhällets tjänst* (1994).

Lokalbyten och sammanslagningsdiskussioner

IUI har allt sedan starten haft en självständig organisatorisk ställning samtidigt som institutet genom styrelsen och finansieringen har haft en knytning till Industriförbundet och SAF. Även om IUI har forskat om arbetsmarknadsfrågor, så har det mesta av forskningen snarare haft en koppling till Industriförbundets intresseområde än till SAF:s.

Därför har det också varit naturligt att samarbetet varit mest intensivt med Industriförbundet, och IUI har under en stor del av sin historia haft lokaler i anslutning till Industriförbundets kansli.

När IUI startade 1939 fick man lokaler i Industriförbundets hus på Malmorgsgatan 8 vid Brunkebergstorg i Stockholm. När Industriförbundet i början av 1960-talet flyttade till det nybyggda Industrihuset

på Storgatan 19 (Svenskt Näringslivs nuvarande huvudkontor), hamnade IUI först på Artillerigatan 34 men kunde efter några år flytta till Industrihuset. Där fanns IUI kvar till 1976 då man flyttade till Grevgatan 34. I början på 1990-talet återvände IUI till Industrihuset men kom 2005 åter till Grevgatan 34, där man i dag befinner sig.

IUI har också haft filialverksamheter i andra lokaler i Stockholms innerstad.

Gunnar Eliasson kunde under sin tid som vd notera att huvudmännens och företagens intresse för att finansiera IUI:s forskning minskade. Det fanns även tankar inom SAF att IUI skulle läggas ner. Så blev inte fallet men Eliasson fick ägna mer tid än sina föregångare åt att hitta externa finansieringskällor till institutet. Två andra nyckelpersoner var här Bo Carlsson och Bengt-Christer Ysander.

Det fördes även diskussioner om att IUI borde öka samarbetet eller rent av slås samman med andra institut. I början av 1980-talet diskuterades en flytt av IUI till lokaler i närheten av Handelshögskolan för att kunna öka samarbetet med forskarna där och dra nytta av vissa administrativa samordningsfördelar. Förslaget kom dock att avvisas, bland annat för att man var rädd för att IUI:s särskilda karaktär av företagsnära institut för tillämpad forskning skulle gå förlorad. Även en förfrågan om att slå samman IUI med HUI (Handelns Utredningsinstitut) avvisades.

Håkan Mogren och Björn Hägglund

År 1993 efterträddes Curt Nicolin som styrelseordförande i IUI av Håkan Mogren. Därmed fick institutet för första gången en ordförande som själv hade disputerat. Mogren var nämligen teknologie doktor. Därtill var han sedan 1988 vd i Astra, ett företag med en betydligt större forskningsorganisation än IUI. Han hade därmed god förståelse

för forskningens villkor, vilket gjorde honom mycket lämpad att leda IUI:s styrelse.

Efter tio år efterträddes Mogren av Björn Häggglund, som alltjämt är styrelsens ordförande. Även han var disputerad, skog dr 1972 och professor vid Skogshögskolan 1974. Efter den akademiska karriären blev han först generaldirektör för Skogsvårdsstyrelsen, sedan vd för Stora och vice koncernchef i Stora Enso.

Varken Mogren eller Häggglund hade suttit i IUI:s styrelse innan ordförandetiden.

Ulf Jakobsson

Efter en fil kand i Lund kom Ulf Jakobsson till IUI 1970 för att där skriva en doktorsavhandling om inkomstbeskattningen. Tillsammans med Göran Normann lade han 1974 fram avhandlingen *Inkomstbeskattningen i den ekonomiska politiken* vid Lunds universitet.

Doktorsavhandlingen förutsatte ett avancerat modellbygge och Jakobsson kom sedan att involveras i IUI:s arbete med att bygga upp den modell för hela den svenska ekonomin som användes för institutets långtidsbedömningar.

Jakobsson rekryterades 1977 av Lars Wohlin till ekonomidepartementet för att där bli planeringschef. Efter att ha verkat som chefekonom vid SAF, Handelsbanken och Industriförbundet återvände Ulf Jakobsson till IUI 1994. Han kom där att verka som institutets vd till 2005 då han tillträdde som adjungerad professor i nationalekonomi vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping.

Under vd-tiden forskade Jakobsson bland annat om frågor kring ägandet i den svenska ekonomin. Han medverkade även i flera av SNS konjunkturrådsrapporter. Vid två tillfällen var han rådets ordförande.

För att kunna säkerställa att IUI:s forskning höll tillräckligt hög kvalitet beslöt Jakobsson att koncentrera forskningen till ett fåtal områden. Där skulle man självklart vara bäst i Sverige – och helst på topp i Europa:

- internationell handel och specialisering
- humankapital och teknisk utveckling
- välfärdsstaten

Det etablerades under Jakobssons tid en teoretiskt inriktad forskning kring bestämningsfaktorerna för utländska direktinvesteringar. En stor del av dessa investeringar uppstår som en följd av gränsöverskridande "Mergers and Aquisitions". På detta område har IUI etablerat sig som en av de främsta forskningsinstitutionerna i Europa. Ledande namn här är Lars Persson och Johan Stennek.

Mellan 1994 och 2000 var Pontus Braunerhjelm vice vd på IUI. Han doktoretrade två gånger på avhandlingar om internationell ekonomi, dels i Genève 1994, dels vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping 1999. Den senare avhandlingen, *Knowledge Capital, Firm Performance and Network Production*, behandlar småföretag, entreprenörskap och kunskapskapitalets betydelse i en internationaliserad ekonomi. År 2000 blev Braunerhjelm vice vd på SNS och är sedan 2005 professor vid KTH.

År 2000 efterträddes Braunerhjelm av Lars Persson som vice vd. Han doktoretrade vid Institutet för internationell eko-

LARS PERSSON

nomi 1998 på avhandlingen *Asset Ownership in Imperfectly Competitive Markets*. I avhandlingen utvecklas teorier för hur ägandet av företag bestäms på oligopolistiska marknader. Tillsammans med Pehr-Johan Norbäck har Persson vidareutvecklat dessa modeller för att kunna bedöma välfärdseffekter av konkurrenspolitik och privatiseringspolitik i ett internationellt perspektiv.

Inom området välfärdsstaten och dess problem har framför allt Assar Lindbeck gjort banbrytande insatser när det gäller att analysera det dubbelriktade samspelet mellan normer och politiska beslut i den utvecklade välfärdsstaten. Lindbeck tillhör sedan 1995 institutets ordinarie forskarstab och har sedan dess varit institutets mest produktive forskare.

Akademiseringen

IUI:s uppdrag var att bedriva näringslivsrelevant forskning. Därmed blev det också ett naturligt krav att forskningsresultaten skulle presenteras på ett sätt som kunde förstås av andra än ekonomiska forskare.

Förutom att bedriva publiceringsverksamhet, har IUI:s forskare sedan 1940-talet deltagit som talare och debattörer vid konferenser samt med artiklar i pressen. Ännu på 1970-talet var det ofta möjligt att skriva en vetenskaplig text på ett sätt som gjorde den begriplig även för lekmän. Men vid denna tid inträffade ett skifte inom svensk nationalekonomisk forskning som även påverkade IUI:s verksamhet.

Den alltmer specialiserade vetenskapen gjorde att texterna blev mer och mer svårtillgängliga för lekmän. Dessutom kom allt fler forskarrapporter att skrivas på engelska. Under 1970-talet började institutets forskare även att publicera sig i internationella vetenskapliga tidskrifter, vilket tidigare hade varit ovanligt.

Den första IUI-rapporten på engelska var Bengt Höglunds och Lars Werins *The Production System of the Swedish Economy – An Input-Output Study* (1963). Under 1980-talet blev engelska texter ungefär lika vanliga som texter på svenska och på 1990-talet blev engelskan dominerande.

När Ulf Jakobsson tog över som vd 1994 beslöt han att avveckla IUI:s egen förlagsverksamhet. Ett skäl var att den krävde för stora resurser för att verkligen nå tillräckligt stor spridning på publikationerna. Ett annat skäl var att extern publicering bättre skulle garantera att texterna höll tillräckligt hög kvalitet. Den enda egna trycksaken som blev kvar var årsböckerna som kom att utges på engelska.

En annan förändring som kan noteras är att IUI i större grad började anställa forskare som redan hade disputerat och att institutets roll som producent av avhandlingar därmed avtog. Också detta bidrog till att man i högre grad inriktade sig på internationell publicering.

För att upprätthålla IUI:s roll som en intressant aktör i den offentliga debatten, blev det i stället viktigare för forskarna att skriva artiklar i dagspressen och på annat sätt delta i debatten.

Omprofileringen

Sverige efter millennieskiftet

Svensk ekonomi blir i allt högre grad internationaliserad – eller globaliserad. Flera faktorer ligger bakom denna utveckling:

- Sveriges EU-inträde 1995 och EU:s fortsatta expansion.
- Minskade handelshinder på global nivå, dels till följd av internationella överenskommelser, dels på grund av att många länder, inte minst jättestater som Kina och Indien, har liberaliserat sina ekonomier.
- Informationsteknikens utveckling som har möjliggjort internationalisering av allt fler delar av ekonomin.

Svensk ekonomi präglas fortfarande i hög grad av stora industriföretag som Volvo, Ericsson och Sandvik. De fungerar som draglok i ekonomin. Men det är inte främst dessa företag som skapar ny sysselsättning i Sverige. Det är inte heller den offentliga sektorn som expanderar. Tillväxten i svensk ekonomi äger i huvudsak rum inom den privata tjänstesektorn – och i hög grad handlar expansionen om industrinära tjänster.

De mindre företagens betydelse för Sveriges utvecklingsförmåga har ökat. Intresset för entreprenörskap har växt. Samtidigt finns avgörande hinder för entreprenörskap inom stora delar av ekonomin, till exempel då det gäller hushålls- och välfärdstjänster.

Allt detta skapar nya intressanta utmaningar för näringslivsrelevant forskning. Hur påverkas Sverige av globaliseringen – och hur kan vi bättre tillvarata globaliseringens möjligheter? Hur ser samspelet mellan industri- och tjänsteproduktion ut? Vilka hinder och möjligheter finns för svenskt entreprenörskap?

Magnus Henrekson

Den 1 november 2005 blev Magnus Henrekson vd för IUI efter Ulf Jakobsson. Henrekson hade doktorerat vid Handelshögskolan i Göteborg 1990 på en avhandling om alternativa teorier för att förklara den svenska offentliga sektorns utveckling. Därefter arbetade han först på FIEF och sedan på IUI 1995–99.

Vid IUI skrev han bland annat om företagsklimatets institutionella bestämningsfaktorer. År 1996 utgav han *Företagandets villkor – Spelregler för sysselsättning och tillväxt*. Henrekson var även medförfattare till SNS konjunkturrådsrapport 1998, *Företagaren i välfärds-samhället*.

År 2000 övergick Magnus Henrekson till Handelshögskolan i Stockholm där han 2001 blev professor. Men han återvände alltså till IUI efter nästan sex år.

MAGNUS HENREKSON

INSTITUTET FÖR NÄRINGSLIVSFORSKNING

I SAMBAND MED NAMNBYTET 2006 ÄNDRADES INSTITUTETS SYMBOL FRÅN INDUSTRIRSKORSTENAR TILL ETT BLADVERK VILKET ÄR TÄNKTT ATT SYMBOLISERA NÄRINGS LIV OCH VÄXTKRAFT.

Omvandlingen av institutet

Som chef för IUI beslöt Magnus Henrekson att genomföra en omprofilering av institutet, både till form och innehåll. I april 2006 bytte institutet namn till Institutet för Näringslivsforskning (IFN). Sedan över 60 år sysslade ju institutet med forskning, inte med utredningar. Sedan länge hade forskningen ett bredare fokus än industrin och huvudmannen heter numera Svenskt Näringsliv. Det nya namnet på institutet motsvarade också bättre det namn som man sedan 1994 använder på engelska, Research Institute of Industrial Economics. Institutet har domännamnen ifn.se och riie.se för den svenska respektive engelska hemsidan.

Henrekson har också inlett ett arbete med att modernisera institutets arbetsformer. Målet är alltjämt att bedriva forskning av högsta internationella kvalitet på områden som är av central betydelse för näringslivets utveckling i och utanför Sverige. För att åstadkomma det, i en allt hårdare konkurrens, kraftsamlar institutet kring tre breda programområden:

- globaliseringens effekter på näringslivet
- konkurrens och handel med tjänster
- entreprenörskap och nyföretagande

Institutet har två viktiga roller att fylla. Den första är att bidra till ökad pluralism i forskningen. Sverige är ett litet, konsensuspräglad land där den allra mesta samhällsforskningen sker i offentlig regi. Institutet ska ifrågasätta etablerade sanningar och ge alternativa bilder av verkligheten. Den andra rollen är att vara en brygga mellan forskningen och övriga samhället i en tid när forskningen blir allt mer specialiserad och svårtillgänglig för andra än specialister.

IFN ska vara en källa till kunskap och information om näringslivets förutsättningar och utveckling för beslutsfattare, tjänstemän och journalister som berörs av eller intresserar sig för näringslivets villkor. För att förverkliga det målet har en ny kommunikationschef, Sofia Strömberg, rekryterats till ledningsgruppen. Inslagen av seminarier och möten har ökat i verksamheten. Dessutom erbjuds aktuell information om egen och andras forskning via hemsidan, nyhetsbrev samt mer policyinriktade rapporter och översikter.

Jag tror att man mycket väl klarar att både prestera resultat i akademisk toppklass och föra ut dem till allmänheten. Den dubbla uppgiften kan till och med vara befruktande, eftersom den ger en prövning av om det vi gör är relevant.

Det viktiga är att vara kunskapssökande. I vårt fall blir forskningen bättre om vi utgår från svenska och europeiska förutsättningar som handlar om en verklighet vi känner väl till. Men detta är inte självklart för dem som helst av allt vill publiceras i en högrankad amerikansk tidskrift.

MAGNUS HENREKSON, 2006.

Chefer

1939	Ivar Anderson
1940	Ragnar Sundén
1941	Ingvar Svennilson
1949	Erik Dahmén
1951	Jonas Nordenson
1953	Jan Wallander
1961	Ragnar Bentzel
1966	Lars Nabseth
1973	Lars Wohlin
1976	Gunnar Eliasson
1994	Ulf Jakobsson
2005	Magnus Henrekson

Ordförande

1939 J Sigfrid Edström

1943 Ernst Wehtje

1946 Sven Lundberg

1947 Sven Schwartz

1950 Marcus Wallenberg

1975 Erland Waldenström

1985 Curt Nicolin

1993 Håkan Mogren

2003 Björn Hägglund

Litteratur

IUI:s årsböcker har varit en huvudkälla. Särskilda historiska översikter finns i årsböckerna från 1969 (Lars Nabseth) samt 1979/80 och 1989/90 (Gunnar Eliasson). I den senare årsboken finns även en återblick av Jan Wallander samt en statistisk redovisning av Jeanette Åkerman.

Tore Browaldh: *Gesällvandring* (Norstedts 1976)

Rolf G H Henriksson: *Den stora Norrlandsutredningen vid IUI 1939–1948* (IUI 1990)

Rolf G H Henriksson: *Som Edström ville – Hur IUI blev till* (IUI 1990)

Axel Iveroth: *Det härliga livet – Minnen, skrönor och debattinlägg* (Industrilitteratur 1994)

Per-Martin Meyerson: *Sockerbagare i doktorshatt* (Fischer 1997)

Lars Nabseth: "Studier av näringsgrenars struktur inom Industriens Utredningsinstitut – Misstag och möjligheter" i *Industriell utveckling i Sverige – Teorier och verklighet under ett sekel* (IUI 1980)

Jan Wallander: *Livet som det blev – En bankdirektör blir till* (Bonniers 1997)

Intervjuer

Gunnar Eliasson

Ulf Jakobsson

Lars Nabseth

Birgitta Swedenborg

Värdefulla synpunkter har även lämnats av Rolf G H Henriksson.

INDUSTRIENS UTREDNINGSSINSTITUT (IUI) GRÜNDADES 1939.

Det kom att bli Sveriges största och under lång tid enda institut för tillämpad forskning i frågor som har relevans för näringslivet. IUI har sysslat med de flesta former av tillämpad nationalekonomi. Många studier har också behandlat frågor inom ekonomisk historia och geografi, företagsekonomi, finansrätt, sociologi och ingenjörsvetenskap.

Institutet har haft två viktiga uppgifter. För det första att utgöra en brobyggare mellan forskarvärlden och näringslivet. För det andra att främja en ökad pluralism i svensk samhällsforskning, att ifrågasätta etablerade sanningar och ge alternativa bilder av verkligheten. IUI började tidigt forska även om andra delar av ekonomin än industrisektorn. För att få ett namn som bättre speglade verksamheten, bytte institutet därför namn 2006 till Institutet för Näringslivsforskning (IFN).

I denna skrift berättar Anders Johnson om bakgrunden till IUI:s bildande och om några viktiga personer och forskarrapporter fram till namnbytet 2006. Johnson är skriftställare och har författat ett stort antal böcker om näringslivshistoria. Han har även varit chefredaktör i DN.

